

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

КАФЕДРА ФІНАНСІВ, ГРОШОВОГО ОБІГУ І КРЕДИТУ

**МИТНА СПРАВА
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ТА
СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

ЛЬВІВ – 2021

Митна справа. Методичні вказівки до практичних та семінарських занять для студентів спеціальності 072 “фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок” – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2021. – 15 с.

Укладач: **Микуляк О.В.**, к.е.н., доцент кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту

Рецензенти: **Майовець Є.Й.**, д.е.н., професор, завідувач кафедри маркетингу Львівського національного університету імені Івана Франка

Захарчин Г.М., д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту персоналу та адміністрування Національного університету “Львівська політехніка”.

ЗМІСТ

Вступ

1. Програма навчальної дисципліни
2. Навчально-методичне забезпечення для самостійної роботи студентів
 - 2.1. Критерії оцінювання поточної роботи студентів
 - 2.2. Методичні рекомендації для самостійної роботи за темами та перелік рекомендованої літератури
 - 2.3. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

ВСТУП

Інтеграційні процеси, що в останні десятиріччя стали визначальними у світовому розвитку, неминуче позначаються й на пошуку Україною свого місця в міжнародній економіці. Важливим є те, що суттєво змінилося сприйняття нашої країни світом. Вона отримала нові можливості для реалізації національних інтересів у мінливому і суперечливому глобальному просторі.

На сучасному етапі наша держава спрямувала розвиток своєї зовнішньоекономічної політики на приєднання до Європейського Союзу та повноцінне членство у Світовій організації торгівлі. Цей вибір зумовлений усвідомленням інтеграції як чинника економічного зростання, інтелектуального прогресу, відновлення європейської сутності країни.

Реалізація національних інтересів України в умовах приєднання до світового економічного простору повинна супроводжуватися підтримкою національного виробника і захистом вітчизняного споживача, спрямованих на зміцнення зовнішньоекономічної незалежності та конкурентоспроможності нашої держави.

Найважливішою складовою зовнішньоекономічної політики і діяльності держави є митна справа.

Митна справа – це сукупність відносин, які формуються у сфері зовнішньоекономічного співробітництва і спрямовані на розвиток інтеграційних процесів з одночасним дотриманням національних інтересів та захисту національної економіки держави. Вона складається з митної політики, міжнародних правил, зовнішньоторговельних угод, порядку й умов переміщення через митні кордони товарних, транспортних, фінансових та інформаційних потоків, а також із загальноприйнятих заходів тарифного і нетарифного регулювання міжнародної торгівлі.

Мета навчальної дисципліни “Митна справа”: надання знань з організації митної справи в державі.

Завдання дисципліни:

- дослідження системи функціонування суб'єктів господарської діяльності у сфері зовнішньоекономічних відносин;
- висвітлення особливостей формування і розвитку митної системи України;
- ознайомлення з митними режимами проведення зовнішньоекономічних операцій;
- аналіз функціонування митно-тарифної системи регулювання експортно-імпортової діяльності економічних суб'єктів в Україні;
- характеристика нетарифних інструментів реалізації митної політики держави відповідно до вимог СОТ;
- формування знань щодо процедур митного оформлення та контролю товарів і транспортних засобів, які переміщуються через митний кордон суб'єктами зовнішньоекономічних відносин;
- ведення митної статистики;

- визначення напрямів удосконалення митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні за умов світової економічної інтеграції та з використанням позитивного досвіду провідних країн.

Предмет: зовнішньоекономічна діяльність та система митно-тарифного і нетарифного її регулювання.

Зміст дисципліни:

1. Теоретичні основи митної справи
2. Митна система України
3. Митні режими зовнішньоекономічної діяльності
4. Митна вартість товарів як база оподаткування
5. Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності
6. Нетарифне регулювання експортно-імпортних операцій
7. Оподаткування товарів і транспортних засобів, які переміщують через кордон громадяни
8. Митне оформлення товарів і транспортних засобів
9. Митний контроль. Митна статистика
10. Митне регулювання зовнішньої торгівлі в умовах світової економічної інтеграції

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Загальна концепція митної справи

Тема 1. Теоретичні основи митної справи

Види і принципи зовнішньоекономічної діяльності держави. Фінансовий механізм зовнішньоекономічної діяльності. Теорії міжнародної торгівлі. Економічні переваги вільної торгівлі та необхідність її регулювання.

Економічна сутність і види митно-тарифних відносин. Система суб'єктів митно-тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Митна політика як складова зовнішньоекономічної політики держави. Принципи формування і реалізації митної політики. Функції митно-тарифної політики держави. Моделі зовнішньої торгівлі.

Інструменти митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Мито. Нетарифні інструменти. Кількісні обмеження. Бар'єри технічного характеру.

Тема 2. Митна система України

Історія митного оподаткування в Україні. Органи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Правова основа діяльності митних органів. Митний кодекс України: основні положення. Міжнародні конвенції та зовнішньоекономічні угоди. Державна митна служба України та її структура. Митниця. Митний пост. Митна варта. Основні завдання митних органів. Спеціалізовані митні установи та організації.

Змістовий модуль 2. Інструменти митного регулювання зовнішньоекономічних відносин

Тема 3. Митні режими

Сутність митних режимів зовнішньоекономічної діяльності. Характеристика митних режимів. Вибір і зміна митного режиму. Механізм застосування митних режимів у зовнішньоекономічних відносинах.

Режими основного обсягу зовнішньоторговельних операцій: імпорт, реімпорт, експорт, реекспорт, тимчасове ввезення (вивезення).

Режими, відповідно до яких митні органи надають послуги. Митний склад. Магазин безмитної торгівлі. Режими переробки на митній території України та поза її межами. Специфіка проведення операцій з давальницькою сировиною.

Режими припинення операцій у сфері митно-тарифних відносин. Відмова на користь держави. Знищення або руйнування. Спеціальні митні режими. Митна зона. Транзит.

Тема 4. Митна вартість

Сутність митної вартості та її місце в системі митного оподаткування. Нормативно-правова база оцінки товарів у митних цілях.

Визначення митної вартості товарів, що експортуються за межі митної території України.

Методи нарахування митної вартості при ввезенні товарів на митну територію України. Визначення митної вартості товару за ціною угоди з ввезеними товарами. Визначення митної вартості товару за ціною угоди з ідентичними та подібними товарами. Визначення митної вартості товару на основі розрахунку (віднімання) вартості. Визначення митної вартості товару на основі додавання вартості. Резервний метод визначення митної вартості товару.

Особливості застосування адміністративних важелів коригування митної вартості товарів, що переміщуються через митний кордон країни.

Використання Правил ІНКОТЕРМС для визначення митної вартості. Світова практика визначення митної вартості товарів.

Тема 5. Митні платежі

Митні платежі – інструмент системи оподаткування зовнішньоекономічної діяльності. Митні платежі як джерело доходів до бюджету держави.

Митний тариф і особливості його нарахування. Економічні наслідки застосування митного тарифу для країни. Вплив митного тарифу на національного споживача і діяльність вітчизняного виробника. Тарифні пільги і преференції.

Механізм нарахування непрямих податків при проведенні експортно-імпортних операцій.

Плата за послуги митних органів.

Визначення країни походження товару з метою митного оподаткування.

Тема 6. Нетарифне регулювання експортно-імпортних операцій

Нетарифні інструменти митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, їхні види.

Ліцензування і квотування зовнішньоторговельних операцій. Побічний протекціонізм як інструмент нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі. Адміністративні методи стимулювання експорту в умовах вступу до СОТ.

Переваги та недоліки нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі. Світова практика використання нетарифних інструментів митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Змістовий модуль 3. Система митного оформлення і митного контролю

Тема 7. Митне оформлення товарів і транспортних засобів

Сутність і призначення митного оформлення товарів та транспортних засобів. Документи, необхідні для митного оформлення товарів і транспортних засобів.

Види декларацій. Декларування митної вартості. Спрощений порядок митного оформлення товарів. Окрема митна декларація. Застосування тимчасової, попередньої, періодичної та додаткової декларацій при імпорті товарів.

Система електронного декларування товарів. “Електронна митниця”.

Тема 8. Оподаткування товарів, які переміщують громадяни через митний кордон України

Порядок ввезення на митну територію України та вивезення за її межі товарів і транспортних засобів громадян. Визначення митної вартості товарів і транспортних засобів, які переміщуються громадянами.

Особливості міжнародних поштових відправлень. Переміщення і митне оформлення валютних цінностей громадян. Порядок переміщення (пересилання) фізичними особами платіжних інструментів через митний кордон України. Предмети офіційного та особистого користування у митній справі.

Тема 9. Митний контроль

Види порушень митних правил. Контрабанда. Відповідальність за порушення митних правил і процедур.

Принципи і форми митного контролю. Спеціальні види контролю на митному кордоні України. Митний контроль за переміщенням валютних цінностей. Валютний контроль. Контроль за товарами, що переміщуються між митницями на території України.

Сутність і завдання митної статистики. Статистика митної торгівлі. Спеціальна митна статистика.

Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності.

Змістовий модуль 4. Митно-тарифні аспекти світової економічної інтеграції

Тема 10. Митне регулювання зовнішньої торгівлі в умовах світової економічної інтеграції

Сучасний стан і перспективи розвитку митно-тарифних відносин в умовах глобалізації. Митно-тарифні аспекти світової економічної інтеграції. Світова організація торгівлі та реалізація економічних інтересів країни за умов участі у митному союзі. Вимоги СОТ до митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності держави. Митні інтереси та митна безпека держави.

Україна – ЄС: партнерство і співробітництво. Всесвітня митна організація як суб'єкт регулювання митно-тарифних відносин.

Особливості організації митної справи у зарубіжних країнах.

2.1. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Види робіт	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальна кількість балів
Практичні заняття	Упродовж семестру	Виступ на семінарському (практичному) занятті; відповіді при усному та письмовому опитуванні, виконання практичних завдань	5 балів
Індивідуальні завдання	Упродовж семестру	Виконання індивідуальних завдань	15 балів
Модульні контрольні роботи	5-й і 10-й тиждень семестру	Виконання завдань модульної контрольної роботи	20 балів (2x10 балів)
Самостійна робота	Упродовж семестру	Виконання завдань самостійної роботи	10 балів

2.2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Теоретичні основи митної справи

Види і принципи зовнішньоекономічної діяльності держави. Фінансовий механізм зовнішньоекономічної діяльності. Теорії міжнародної торгівлі. Економічні переваги вільної торгівлі та необхідність її регулювання.

Економічна сутність і види митно-тарифних відносин. Система суб'єктів митно-тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Митна політика як складова зовнішньоекономічної політики держави. Принципи формування і реалізації митної політики. Функції митно-тарифної політики держави. Моделі зовнішньої торгівлі.

Інструменти митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Мито. Нетарифні інструменти. Кількісні обмеження. Бар'єри технічного характеру.

Тема 2. Митна система України

Історія митного оподаткування в Україні. Органи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Правова основа діяльності митних органів. Митний кодекс України. Міжнародні конвенції та зовнішньоекономічні угоди.

Державна митна служба України та її структура. Митниця. Митний пост. Митна варта. Основні завдання митних органів. Спеціалізовані митні установи та організації.

Тема 3. Митні режими

Сутність митних режимів зовнішньоекономічної діяльності. Характеристика митних режимів. Вибір і зміна митного режиму. Механізм застосування митних режимів у зовнішньоекономічних відносинах.

Режими основного обсягу зовнішньоторговельних операцій: імпорт, реімпорт, експорт, реекспорт, тимчасове ввезення (вивезення).

Режими, відповідно до яких митні органи надають послуги. Митний склад. Магазин безмитної торгівлі. Режими переробки на митній території України та поза її межами. Специфіка проведення операцій з давальницькою сировиною.

Режими припинення операцій у сфері митно-тарифних відносин. Відмова на користь держави. Знищення або руйнування. Спеціальні митні режими. Митна зона. Транзит.

Тема 4. Митна вартість

Сутність митної вартості та її місце в системі митного оподаткування. Нормативно-правова база оцінки товарів у митних цілях.

Визначення митної вартості товарів, що експортуються за межі митної території України.

Методи нарахування митної вартості при ввезенні товарів на митну територію України. Визначення митної вартості товару за ціною угоди з ввезеними товарами. Визначення митної вартості товару за ціною угоди з ідентичними та подібними товарами. Визначення митної вартості товару на основі розрахунку (віднімання) вартості. Визначення митної вартості товару на основі додавання вартості. Резервний метод визначення митної вартості товару.

Особливості застосування адміністративних важелів коригування митної вартості товарів, що переміщуються через митний кордон країни.

Використання Правил ІНКОТЕРМС для визначення митної вартості. Світова практика визначення митної вартості товарів.

Тема 5. Митні платежі

Митні платежі – інструмент системи оподаткування зовнішньоекономічної діяльності. Митні платежі як джерело доходів до бюджету держави.

Митний тариф і особливості його нарахування. Економічні наслідки застосування митного тарифу для країни. Вплив митного тарифу на національного споживача і діяльність вітчизняного виробника. Тарифні пільги і преференції.

Механізм нарахування непрямих податків при проведенні експортно-імпортних операцій.

Плата за послуги митних органів.

Визначення країни походження товару з метою митного оподаткування.

Тема 6. Нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Нетарифні інструменти митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, їхні види.

Ліцензування і квотування зовнішньоторговельних операцій. Побічний протекціонізм як інструмент нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі. Адміністративні методи стимулювання експорту в умовах вступу до СОТ.

Переваги та недоліки нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі. Світова практика використання нетарифних інструментів митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Тема 7. Митне оформлення товарів і транспортних засобів

Сутність і призначення митного оформлення товарів та транспортних засобів. Документи, необхідні для митного оформлення товарів і транспортних засобів.

Види декларацій. Декларування митної вартості. Спрощений порядок митного оформлення товарів. Окрема митна декларація. Застосування тимчасової, попередньої, періодичної та додаткової декларацій при імпорті товарів.

Система електронного декларування товарів. “Електронна митниця”.

Тема 8. Оподаткування товарів і транспортних засобів, які переміщують громадяни через митний кордон

Порядок ввезення на митну територію України та вивезення за її межі товарів і транспортних засобів громадян. Визначення митної вартості товарів і транспортних засобів, які переміщуються громадянами.

Особливості міжнародних поштових відправлень. Переміщення і митне оформлення валютних цінностей громадян. Порядок переміщення (пересилання) фізичними особами платіжних інструментів через митний кордон України. Предмети офіційного та особистого користування у митній справі.

Тема 9. Митне оформлення

Види порушень митних правил. Контрабанда. Відповідальність за порушення митних правил і процедур.

Принципи і форми митного контролю. Спеціальні види контролю на митному кордоні України. Митний контроль за переміщенням валютних цінностей. Валютний контроль. Контроль за товарами, що переміщуються між митницями на території України.

Сутність і завдання митної статистики. Статистика митної торгівлі. Спеціальна митна статистика.

Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності.

Тема 10. Митне регулювання зовнішньої торгівлі в умовах світової економічної інтеграції

Сучасний стан і перспективи розвитку митно-тарифних відносин в умовах глобалізації. Митно-тарифні аспекти світової економічної інтеграції. Світова організація торгівлі та реалізація економічних інтересів країни за умов участі у митному союзі. Вимоги СОТ до митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності держави. Митні інтереси та митна безпека держави.

Україна – ЄС: партнерство і співробітництво. Всесвітня митна організація як суб'єкт регулювання митно-тарифних відносин. Особливості організації митної справи у зарубіжних країнах.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Самостійна робота студента є важливим способом оволодіння матеріалом дисципліни, набуття необхідних умінь і навичок у час, вільний від обов'язкових занять. У ході такої роботи використовують національне та міжнародне законодавство, навчальну, спеціалізовану економічну літературу, а також наукові публікації, аналітичні матеріали, методичне забезпечення курсу. Специфічною формою навчальної самостійної роботи є виконання індивідуальних завдань, які передбачають:

- оцінювання діяльності митного поста;
- порівняльна характеристика митних режимів;
- обчислення митної вартості та нарахування митних платежів;
- дослідження митних систем іноземних держав та пошук напрямів розвитку митної справи в Україні.

№ з/п	Назва теми
1.	Тема 1. Теоретичні основи митної справи <ul style="list-style-type: none">• Вільна торгівля та необхідність її регулювання• Сучасні теорії вільної торгівлі• Історія розвитку митної справи• Фінансовий механізм зовнішньоекономічної діяльності
2.	Тема 2. Митна система України <ul style="list-style-type: none">• Основні положення Митного кодексу України• Роль міжнародних конвенцій та угод у формуванні митної системи України• Інститути митної інфраструктури в Україні• Характеристика діяльності митного поста
3.	Тема 3. Митні режими <ul style="list-style-type: none">• Транзит• Вільна митна зона• Митний склад• Безмитна торгівля• Переробка на митній території• Переробка за межами митної території• Знищення або руйнування• Відмова на користь держави• Спільні та відмінні риси визначених митних режимів
4.	Тема 4. Митна вартість <ul style="list-style-type: none">• Світова практика визначення митної вартості• Використання Правил ІНКОТЕРМС в обчисленні митної вартості• Оцінка товарів у митних цілях та трансфертне ціноутворення• Обчислення митної вартості товарів

5.	<p>Тема 5. Митні платежі</p> <ul style="list-style-type: none"> • Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності • Визначення країни походження товару для митних цілей • Нарахування мита, акцизного податку та податку на додану вартість
6.	<p>Тема 6. Нетарифне регулювання ЗЕД</p> <ul style="list-style-type: none"> • Побічний протекціонізм як інструмент нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі • Адміністративні методи стимулювання експорту в умовах вступу до СОТ. • Світова практика використання нетарифних інструментів митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
7.	<p>Тема 7. Митне оформлення</p> <ul style="list-style-type: none"> • Сутність і призначення митного оформлення товарів та ТЗ. Документи для митного оформлення товарів і ТЗ • Види декларацій. Застосування тимчасової, попередньої, періодичної та додаткової декларацій. • Декларування митної вартості. • Система електронного декларування товарів. “Електронна митниця”.
8.	<p>Тема 8. Оподаткування товарів і ТЗ, які переміщують громадяни через митний кордон</p> <ul style="list-style-type: none"> • Порядок ввезення на митну територію України та вивезення за її межі товарів і транспортних засобів громадян. • Визначення митної вартості товарів і транспортних засобів, які переміщуються громадянами. • Особливості міжнародних поштових відправлень. • Переміщення і митне оформлення валютних цінностей громадян. • Порядок переміщення (пересилання) фізичними особами платіжних інструментів через митний кордон України. • Предмети офіційного та особистого користування у митній справі.
9.	<p>Тема 9. Митний контроль</p> <ul style="list-style-type: none"> • Спеціальні види контролю на митному кордоні України. Митний контроль за переміщенням валютних цінностей. • Статистика митної торгівлі. Спеціальна митна статистика. • Єдине митне вікно. Інформаційні комунікації у митній справі
10.	<p>Тема 10. Митне регулювання зовнішньої торгівлі в умовах світової економічної інтеграції</p> <ul style="list-style-type: none"> • Україна – ЄС: партнерство і співробітництво • Всесвітня митна організація як суб’єкт регулювання митно-тарифних відносин • Особливості організації митної справи у зарубіжних країнах.

Основна література:

1. Гребельник О. Митна справа: підручник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2017. – 400 с.
2. Митний кодекс України від 13.03.2012 №4495-IV, чинний (зі змінами і доповненнями)
3. Митна справа: підручник / за ред. д-ра екон. наук, проф. М. І. Крупки. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 572 с.
4. Науково-практичний коментар Митного кодексу України / за заг. ред. д.ю.н., проф. Є. В. Додіна. – Київ: Видавництво “Професіонал”, 2020. – 688 с.
5. Про Митний тариф України. Закон України від 04.06.2020 № 674-IX, чинний (зі змінами та доповненнями).

Додаткова література:

6. Замасло О. Т. Податкова система : навч. посібник / О. Т. Замасло. І. І. Приймак, О. В. Грін; МОНМС України. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 377 с.
7. Мережко Н.В. Митна справа : підручник / Н.В. Мережко, П.В. Пашко, О.В. Рождественський; за ред. П.В. Пашка. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. – 572 с. – (Серія «Митна справа»). ISBN978-966-629-811-2
8. Митні інформаційні технології : навч. посібник / О. Ф. Волик, О. В. Кашеєва, І. В. Дорда, П. В. Пашко [та ін.] ; за ред. П. В. Пашка ; передм. А. В. Толстоухова. – К. : Знання, 2011. – 391с. ISBN 978-966-346-853-2 (серія) ISBN 978-966-346-661-3
9. Податковий кодекс України від 02.12.2010 №2755-VI, чинний (зі змінами та доповненнями).
10. Про зовнішньоекономічну діяльність. Закон України від 16.04.1991 №959-XII, чинний (зі змінами та доповненнями).

Інформаційні ресурси:

11. Все про зовнішньоекономічну діяльність. – Режим доступу: <http://mdoffice.com.ua/>
12. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
13. Інкотермс 2020. – Режим доступу: <https://incoterms2020.com.ua/>
14. Останні дані макроекономіки, фінансового законодавства, ринку цінних паперів, фінансова, податкова енциклопедія. – Режим доступу: <http://www.fin.org.ua/>
15. Офіційний сайт Державної митної служби України. – Режим доступу: <https://customs.gov.ua/>